

УДК 378.091.33:741.5]:811.111

DOI: 10.31652/2786-9083-2023-2-37-46

*Тетяна Федик, асистент кафедри методики навчання іноземних мов
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна
ORCID ID 0009-0002-0214-1192
tania.fedyk@vspu.edu.ua*

*Олена Подзигун, доцент кафедри методики навчання іноземних мов
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна
ORCID ID 0000-0001-8376-2497
opodzygun@vspu.edu.ua*

СТВОРЕННЯ КОМІКСІВ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ВМІНЬ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Дослідження присвячено проблемі навчання діалогічного мовлення на заняттях англійської мови з використанням сучасних інноваційних методів. Метою дослідження є обґрунтування важливості розвитку у студентів міжкультурної комунікації, яка здійснюється за допомогою формування у них лексичних, граматичних та фонетичних навичок та методична розробка завдань, які базуються на використанні коміксів, як ефективного інструменту для розвитку вмінь діалогічного мовлення. У процесі дослідження були застосовані теоретичні та практичні методи: аналіз науково-методичної літератури й передового вітчизняного та зарубіжного досвіду, аналіз використання різних інтернет ресурсів для створення коміксів, розробка завдань, які можна використовувати на підготовчому етапі навчання діалогічного мовлення. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що авторами було запропоновано використовувати комікси для навчання діалогічного мовлення, охарактеризовано завдання, які можна виконувати на заняттях для формування мовленнєвих навичок. Авторами розглянуто можливості використання коміксів для навчання діалогічного мовлення, наведено приклади використання інструментів інформаційно-комунікаційних та мобільних технологій на заняттях англійської мови, які допоможуть створити комікси, розкрито переваги та недоліки використання коміксів в освітньому процесі, продемонстровано різні типи завдань, які можна використовувати для навчання діалогічного мовлення з використанням коміксів. Результати дослідження підтвердили гіпотезу, що навчання діалогічного мовлення значно ефективніше, коли використовуються комікси в якості вербально-зображувальних опор. Студенти розуміють важливість умінь спілкуватися з іншими людьми, яке найкраще реалізується під час складання діалогу. Саме заняття перетворюється на вид діяльності, де вони можуть продемонструвати всі свої уміння і навички, як у побудові власного висловлювання, так і застосуванні сучасних технологій.

Ключові слова: діалогічне мовлення; комікс; навчання англійської мови; мовленнєві навички; інформаційно-комунікаційні технології

*Tetiana Fedyk, Assistant of the Department of Methods of Teaching Foreign Languages
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine
ORCID ID 0009-0002-0214-1192
tania.fedyk@vspu.edu.ua*

*Olena Podzygun, Associate Professor of the Department of Methods of Teaching Foreign Languages
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine
ORCID ID 0000-0001-8376-2497
opodzygun@vspu.edu.ua*

CREATION OF COMICS AND THEIR USE FOR THE DEVELOPMENT OF DIALOGUE SPEECH SKILLS AT THE ENGLISH LANGUAGE LESSONS

The research is devoted to the problem of teaching dialogue speech based on the concepts of using modern innovative methods at the English language lesson. The purpose of the research is the justification of the importance of intercultural communication development among students, which is created through the formation of their language, vocabulary, grammar and phonetic skills and methodological development of tasks based on the use of comics as an

effective tool for the development of dialogue speech. In the research process, theoretical and practical methods were applied: analysis of scientific and methodological literature and advanced domestic and foreign educational experience, analysis of the use of various Internet resources for creating comics, development of tasks that can be used at the preparatory stage of learning dialogue speech. The scientific novelty of the research was presented in the given author's suggestion to use comics to teach dialogue speech, described the tasks that can be performed at the lessons for the development of vocabulary, grammar and language skills. The author considers the possibilities of using comics for teaching dialogue speech, gives examples of using information and communication and mobile technologies tools at the English language lessons that will help create comics, reveals the advantages and disadvantages of using comics during the educational process, demonstrates different types of tasks that can be used for teaching dialogue speech using comics. The results of the research confirmed the hypothesis that teaching dialogue speech is much more effective when comics are used. Students understand the importance of the ability to communicate with other people, which is best realized when creating a dialogue. The lesson itself turns into a type of activity where they can demonstrate all their abilities and skills, both in creating their own expression and using modern technologies.

Key words: dialogue speech; comics; English learning; vocabulary skills; language skills; information and communication technologies.

Актуальність. У зв'язку з євроінтеграцією України з іншими європейськими країнами спостерігається налагодження міжнародних зв'язків, які підкреслюють важливість міжкультурної комунікації. Одним з видів мовленнєвої діяльності, за допомогою якого може реалізовуватися іншомовне міжкультурне спілкування, є говоріння. Починаючи з 2020 року ми підлаштовуємося під виклики, які нам диктує сьогодення, спричинені розповсюдженням пандемії COVID та запровадженням воєнного стану. Відповідні корективи були внесені й до організації освітнього процесу, запровадження дистанційної та змішаної форм навчання. Відтак, освітній процес потрібно організовувати так, щоб він був цікавим для студентів та допомагав їм удосконалювати їхні вміння говоріння.

Постановка проблеми. Система освіти України зазнає значних змін, які спричинені певними передумовами. Однією з передумов можна вважати покоління молодих людей, які зростають у період цифровізації, та які не уявляють свого життя без щоденного використання мобільного пристрою. Їх сприйняття та засвоєння інформації вимагає сучасних методів навчання. Для них уже не цікаво працювати з великими обсягами інформації, а набагато краще засвоюються короткі вирази чи тексти, які містять зображення. Застосування коміксів як найкраще підходить для проведення захоплюючого та жвавого заняття, де студенти мають змогу продемонструвати свої комунікативні навички.

Аналіз досліджень. Вітчизняні науковці та учені з різних країн світу у своїх наукових працях висвітлюють зміст діалогічного мовлення та методику його навчання, а також розвиток компетентності у діалогічному мовленні. До найбільш вагомих досліджень з цієї галузі можна віднести наукові праці С. Ніколаєвої, О. Петрашук, В. Скалкіна, В. Черниш, J. Anderson, N. Bilbrough, L. Dawes, S. Thornbury.

Використання коміксів у навчанні англійської мови та й інших дисциплін стає ефективним інструментом для викладача, тому багато змістовних та цікавих наукових досліджень реалізується в освітньому процесі останнім часом. О. Гудошник розглядає комікс як феномен масової культури та досліджує його популяризацію на території України за допомогою видавничого ринку,

наявністю спеціалізованих журналів та інтернет-огляду та проведенням різних тематичних заходів, які присвячені комікс-культурі (Hudoshnyk, 2022), (Hudoshnyk, 2017). О. Колесник розглядає комікс як один із видів зображувального мистецтва, який, в залежності від жанру коміксу, можна віднести як до літератури, так і до кіно. Автором охарактеризовано, який вплив на поетику коміксу мають каліграфія (майстерність передачі писаного слова за допомогою різноманітних шрифтів), хореографія та театр (міміка, жести, різноманітні пози стали виразним засобом коміксу), кінематограф (запозичення принципу розкадровки, плану та ракурсу) (Kolesnyk, 2013). Н. Космацька розглядає комікс як явище масової культури та звертає увагу саме на наповнюваність реплік: використання неповних речень, коротких емотивно-експресивних висловів, звертань та вигуків (Kosmacjka, 2012). Н. Дмитренко та інші у своїй статті розглядають креолізовані тексти, до яких вони відносять і комікси, як засіб формування ціннісних орієнтацій підлітків (Dmitrenko, Voloshyna, Budas, Davydiuk, Oliinyk, 2022). М. Лавренова акцентує увагу на можливості використання коміксів в освітньому процесі, а саме: використання коміксу для активізації словникового запасу; вдосконалення навичок спілкування; організації індивідуальної та групової роботи (Lavrenova, 2018). О. Семенова вважає, що залучення коміксів до освітнього процесу, впливає на вдосконалення іншомовної комунікативної компетентності і сприяє використанню студентоцентрованого, компетентісного, комунікативного та соціокультурного підходів у процесі вивчення іноземних мов (Semenova, 2022).

Використанню коміксів в освітньому процесі присвячені праці закордонних науковців. D. Apostolou, G. Linardatos досліджували ефективність створення цифрових коміксів на заняттях з інформатики, щоб показати як використання коміксів сприяє успішному навчанню (Apostolou, Linardatos, 2023). Р. А. Aleixo, D. Matkin, L. Kilby було проведено опитування серед вчителів щодо їхнього досвіду використання коміксів під час освітнього процесу та проаналізовано їхні відповіді. Використання коміксів вважалося лише засобом розваг і не мало ніякої навчальної значимості; корисність використання коміксів у навчанні полягала у допомозі учням, які потребували додаткової підтримки; використання коміксів ще не досягло свого педагогічного потенціалу (Aleixo, Matkin, Kilby, 2020).

Мета дослідження – розглянути можливості використання коміксів для навчання діалогічного мовлення; охарактеризувати інтернет-ресурси, які можна використовувати для створення коміксу; розкрити переваги та недоліки використання коміксів в освітньому процесі; продемонструвати різні типи завдань, які можна впроваджувати у навчання діалогічного мовлення використовуючи комікси.

Виклад основного матеріалу. З кожним роком набуває популярності застосування коміксів у навчальній діяльності, навіть започатковуються різноманітні проєкти для впровадження коміксів у освітню програму. Наприклад, у 2022 році було започатковано інтерактивний проєкт «Українська література в

коміксах», метою якого було залучити учнів до читання творів української літератури. Чимала кількість літературних творів вже перетворена у комікси, що дає змогу кожному бажаючому переглянути комікс та познайомитися з певною історичною епохою, сюжетом, звичаями та традиціями народу України. Великою перевагою даного проєкту є наявність англomовного варіанту коміксу, що базується на певному художньому творі, що надасть змогу носіям мови познайомитися з українською літературою, а не носіям мови – розвинути свої навички та вміння читання та оволодіння новими лексичними одиницями англійської мови (Ukrajinsjka literatura v komiksakh, 2023).

Навчання діалогічного мовлення є складним процесом, оскільки спочатку потрібно виконати певні вправи для засвоєння діалогічних єдностей, продукувати мікродіалоги та самостійно складати власні діалоги на кілька реплік. Відповідно для кожної особистості цей процес буде проходити по різному, в залежності від індивідуально-вікових особливостей, розвитку уваги та наявності мотивів для засвоєння англійської мови.

Навчання діалогічного мовлення неможливе без формування у студентів мовленнєвих, навчальних, інтелектуальних, організаційних та компенсаційних вмінь, що передбачає можливість розпочинати розмову, підтримувати її та закінчувати, при цьому використовувати відповідну інтонацію, жести, міміку, могли переключатися з однієї теми розмови на іншу; здатність спрогнозувати можливу репліку співрозмовника, систематизувати та оцінити отриману під час розмови інформацію та відповідно на неї відреагувати; вміння користуватися різними інформаційно-комунікаційними технологіями та опорами; здатність швидко реагувати на фрази співрозмовника та забезпечити зворотній зв'язок; змога знаходити шляхи вирішення складних ситуацій, які виникли під час діалогу (Bighych, Borysko, Borecjska, ta in., 2013, p. 302-303).

Навчання діалогічного мовлення набуває ефективності, якщо у студентів високий рівень сформованості мовленнєвих навичок (здатність використовувати лексичний, фонетичний та граматичний матеріал під час аудіювання та говоріння), фонетичних навичок (можливість сприймати та розпізнавати звуки, інтонації та продукувати своє власне висловлювання відповідно до фонетичних норм); лексичних навичок (змога розпізнавати лексичні одиниці та використовувати їх у власному мовленні); граматичних навичок (здатність розпізнавати граматичні форми та структури і вживати їх у власному висловлюванні) (Bighych, Borysko, Borecjska, ta in., 2013, p. 303).

Комікси добре відомі кожному ще з дитинства, важко уявити людину, яка не слідкувала б за супер героями, людиною-павуком чи черепашками-ніндзя. Всі вони містили як вербальну так і візуальну інформацію, що давало можливість легко засвоювати інформацію та запам'ятовувати її надовго.

Термін «комікс» має багато визначень, але всі вони стверджують, що це зображення, на якому розповідається якась історія з додаванням діалогів та опису подій. Послідовність цих зображень створює певну розповідь. Тексти на

цих зображеннях найчастіше розміщуються у філактери – хмаринки чи бульбашки, які передають мову чи думки героїв коміксу (Komiks, 2023).

Використання коміксів під час освітнього процесу має достатньо переваг. Перш за все, це місткість інформації і динамічність її відображення, що дає змогу швидко та легко засвоїти необхідний матеріал за допомогою візуальних каналів сприйняття інформації. З коміксами можна працювати поступово, переглянувши 2-3 панелі коміксу, можна зупинитися, обговорити прочитане, визначити чи зрозумілі всі лексичні одиниці та граматичні структури. Можна спробувати навіть спрогнозувати, що може відбутися далі з головними героями. Використання даного підходу дозволить стимулювати студентів до подальшого читання (Chykalova, 2020).

Наступною перевагою є стислість і точність мови, що дає змогу використовувати прості слова, фрази та короткі структури, які легко прочитати та запам'ятати. Робота над коміксом забезпечить активність студентів, так як вони будуть постійно зайняті виконанням певних завдань, спрямованих на розвиток вмінь читання, говоріння, письма та аудіювання. За допомогою коміксів можна легко організувати самостійну роботу студентів, створивши завдання, пов'язані з роботою із текстом, співвідношенням графічного та текстового матеріалу, відповідями на питання.

Зазначимо, що робота з коміксом є цікавою та захоплюючою. Якщо студенти працюють з коміксами, вони розвивають свої навички та вміння іншомовного спілкування. Якщо вони працюють над створенням коміксу, вони мають можливість користуватися різноманітними інтернет-сервісами та використовувати мобільні технології (смартфони, планшети, комп'ютери, мобільні додатки).

Розглянемо способи створення коміксів за допомогою інтернет-ресурсів, використавши вебсайт <https://www.storyboardthat.com/storyboard-creator>. Він має дуже широкий асортимент опцій, які можна використовувати для створення коміксу. Як бачимо з меню сайту, можна обрати задній фон, видозмінити головних героїв, обрати бульбашки різної форми. Якщо переходимо безпосередньо до роботи з текстом, то його можна писати різними шрифтами, різним розміром та кольором (рис. 1).

Рис. 1. Приклад меню ресурсу для створення коміксу

Якщо працювати з образами головних героїв, то цей сайт дає чудову можливість експериментувати та фантазувати. Оскільки головними героями можуть бути люди, які жили в різні епохи та належать до різних професій, монстри чи міфічні герої, тварини, тіні. Героїв можна розміщувати в різних позах – сидячи, стоячи, спілкуючись; можна змінювати їх зовнішність: починаючи від кольору їх волосся та шкіри до кольору їх одягу; можна виражати різні емоції (рис. 2).

Рис. 2. Приклад створення образу героя коміксу

Використання цього сайту має певні недоліки. Якщо ви не бажаєте реєструватися на сайті, то вам буде надано лише три безкоштовні панелі для створення коміксу. Відповідно також зменшується можливість вибору персонажів та заднього фону. Ви не зможете зберегти створений вами комікс, єдиний можливий варіант – робити скріншоти зображення та зберігати на пристрої. Якщо ви реєструєтесь на сайті, то перед вами відкривається широкий спектр можливостей для створення коміксів.

Навчання діалогічному мовленню не можливе без навчання лексики та граматики. Навчання лексичного матеріалу за допомогою коміксів може бути цікавим та ефективним, якщо запропонувати студентам виконати певні завдання. Перш за все потрібно знайти чи створити комікс з певної теми, який студенти мають засвоїти. На базі цього коміксу можна створити завдання, де студенти мають заповнити пропуски словами чи виразами, які потрібно запам'ятати (рис. 3). Перед виконанням завдання студентам надається підказка, наприклад, до якої частини мови може відноситися слово, або можна написати перші літери слова, яке потрібно вставити.

Рис. 3. Приклад завдання із використанням коміксу для заповнення пропусків

Комікси також можна використовувати для навчання граматики. Студентам можна запропонувати виконати завдання на основі коміксу, де їм потрібно буде вжити дієслово у певній часовій формі (рис. 4), або навпаки, вжити в реченні певну граматичну структуру, а студенти мають зрозуміти її значення із контексту.

Рис. 4. Приклад завдання із використанням коміксу для навчання граматики

Формування мовленнєвих навичок можна здійснювати вже за допомогою діалогу. Студентам пропонується спочатку виконати певні завдання: роздати зображення з коміксами без реплік головних героїв, а студенти мають здогадатися про що може бути майбутня розмова, де вона може відбуватися, хто може бути головними героями. Після загального обговорення, можна їм роздати ті самі зображення, але вже з певними репліками головних героїв, а їхнє завдання буде доповнити діалог репліками, яких не вистачає (рис. 5). Під час виконання цієї вправи студентів можна поділити на групи, щоб вони заповнили пропуски відповідними фразами. В кінці можна послухати всі можливі варіанти та обрати найкращий.

Рис. 5. Приклад завдання для формування мовленнєвих навичок

Ще одним варіантом вправи може бути виконання завдання на встановлення правильної послідовності реплік. Якщо дане завдання виконується на дистанційному навчанні, то для зручності виконання, можна використати Jamboard (онлайн дошка), де студенти можуть редагувати запропоновані викладачем репліки. Якщо дане завдання виконувати аудиторно, то студентів можна поділити на команди, щоб вони вибудували репліки у правильній послідовності, дотримуючись граматичних правил та правил пунктуації (рис. 6). Під час виконання завдання можна встановити ще ліміт часу. По завершенню виконання, перевіряємо отримані варіанти відповідей та звіряємо з оригіналом коміксу (All Right, 2023).

Рис. 6. Приклад завдання для встановлення правильної послідовності

Заключним етапом може бути складання власного діалогу, де студенти мають продемонструвати засвоєний ними лексичний та граматичний матеріал та власні мовленнєві вміння.

Висновки. З розвитком друкарської справи та української преси, комікси стали невід'ємною частиною життя суспільства. Часто увага звертається на незвичні образи головних героїв, на їхні лаконічні й водночас змістовні фрази. У ХХІ столітті, з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, з'явилася можливість не лише використовувати комікси в освітньому процесі, а власноруч їх створювати. Можна беззаперечно стверджувати, що комікси стали ефективним інструментом викладача, за допомогою якого можна розвивати уміння та формувати навички іншомовного спілкування студентів.

Хоча комікси й мають певну шаблонність, проте виконання завдань на основі коміксів під час вивчення англійської мови, дає змогу розвивати зв'язне іншомовне діалогічне мовлення, розширювати словниковий запас студентів, покращувати їхні фонетичні, лексичні та граматичні навички, аналізувати прочитаний матеріал та виокремлювати головне, демонструвати свою креативність, нестандартне та творче мислення, підвищувати мотивацію до навчання.

Звісно під час роботи з коміксами можуть виникати й певні труднощі: комікси можуть бути важкими для розуміння, якщо містять заплутаний сюжет, задіяно багато головних героїв, а також можуть бути незрозумілими для сприйняття, якщо у них використовуються важкі слова чи граматичні структури, алегорії чи метафори. Якщо мова йде про роботу над створенням коміксу, то недоліком може бути лише недостатній рівень знань як у викладачів, так і у студентів.

Перспективи використання коміксів у подальшому вбачаємо у розробці нових прийомів для їх використання в освітньому процесі; у пошуку нових інтернет ресурсів та онлайн-інструментів, які можна використовувати для створення коміксу з метою навчання англійської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г.Е., та ін. *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів* / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
2. Колесник, О. С. Поетика графічного роману: синтез мистецтв та транспозиції. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*, 2013, вип. 31, С. 301-306. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apitphk_2013_31_43
3. Комікс. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D1%81> (дата звернення: 29.10.2023)
4. Космацька, Н. В. Мова сучасного коміксу як явища масової культури, *Мова і культура*, 2012, вип. 15, т. 4, С. 15-20. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mik_2012_15_4_5
5. Лавренова, М. В. Шляхи використання коміксів в освітньому процесі, *вісник Мукачівського державного університету*. Серія : Педагогіка та психологія, 2018, вип. 2, С. 143-146. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdupp_2018_2_42
6. Українська література в коміксах. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ukrlitcomics.com.ua/> (дата звернення: 28.10.2023)
7. Чикалова, Т. Г. Дидактичні можливості використання коміксів на уроках у початковій школі, *Інноваційна педагогіка*, 2020, вип. 20(3), С. 52-55. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2020_20\(3\)_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2020_20(3)_13)
8. Aleixo, P.A., Matkin, D., Kilby, L. What do teachers think about the educational role of comic books?: A qualitative analysis, *Studies in Comics*, Volume 11, Issue 2, Nov 2020, p. 387–404. Режим доступу: DOI: https://doi.org/10.1386/stic_00037_1
9. All Right. Ідеї уроків з використанням коміксів. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://allright.com/uk/blog/teacher_blog_ua/komiksi-yak-diyevij-instrument-dlya-vikladachiv-anglijskoyi-movi-na-urokah (дата звернення: 30.10.2023)
10. Apostolou, D., Linardatos, G. Cognitive load approach to digital comics creation: A student-centered learning case, *Appl. Sci.* 2023, 13(13), 7896. Режим доступу: DOI: <https://doi.org/10.3390/app13137896>
11. Dnitrenko, N., Voloshyna, O., Budas, Iu., Davydiuk, M., Oliynyk, N. (2022). Formation of Teenagers' Value Orientations through Creolized Texts. *Postmodern Openings*, 13(1), 47-65. Режим доступу: DOI: <https://doi.org/10.18662/po/13.1/384>
12. Hudoshnyk, O. Комікс в українському комунікаційному просторі, *Communications and Communicative Technologies*, 25(12), 19-24. Режим доступу: <https://cct.dp.ua/index.php/journal/article/view/98>
13. Hudoshnyk, O. (2022). Комікс як інструмент сучасної наукової комунікації, *Communications and Communicative Technologies*, (22), 54-60. Режим доступу: DOI: <https://doi.org/10.15421/292206>
14. Semenova, O. (2022). Удосконалення лінгвістичної компетентності на матеріалі текстів коміксів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія»*, (13(81), 108–111. - Режим доступу: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/3498>

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Bighych O. B., Borysko N. F., Borecjka Gh.E., ta in. *Metodyka navchannja inozemnykh mov i kul'tur: teorija i praktyka: pidruchnyk dlja stud. klasychnykh, pedagoghichnykh i lindhvistychnykh universytetiv* / za zaghaljn. red. S. Ju. Nikolajevoi. Kyiv: Lenvit, 2013. 590 s. [in Ukrainian].
2. Kolesnyk, O. S. Poetyka ghrafichnogho romanu: syntezy mystectv ta transpozyciji. Aktualni problemy istoriji, teoriji ta praktyky khudozhnjoji kul'tury, 2013, vyp. 31, S. 301-306. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apitphk_2013_31_43. [in Ukrainian].
3. Komiks. [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D1%81> (data zvernennja: 29.10.2023). [in Ukrainian].

4. Kosmacjka, N. B. Mova suchasnogho komiksu jak javyshha masovoji kuljuty, Mova i kuljtura, 2012, vyp. 15, t. 4, S. 15-20. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mik_2012_15_4_5. [in Ukrainian].
5. Lavrenova, M. V. Shljakhy vykorystannja komiksiv v osvithnomu procesi, visnyk Mukachivskogho derzhavnogho universytetu. Serija : Pedagoghika ta psykholohija, 2018, vyp. 2, S. 143-146. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdupp_2018_2_42. [in Ukrainian].
6. Ukrajinjska literatura v komiksakh. [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: <https://ukrlitcomics.com.ua/> (data zvernennja: 28.10.2023). [in Ukrainian]
7. Chykalova, T. Gh. Dydaktychni mozhlyvosti vykorystannja komiksiv na urokakh u pochatkovij shkoli, Innovacijna pedagoghika, 2020, vyp. 20(3), S. 52-55. Rezhym dostupu: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2020_20\(3\)_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2020_20(3)_13). [in Ukrainian].
8. Aleixo, P.A., Matkin, D., Kilby, L. What do teachers think about the educational role of comic books?: A qualitative analysis, Studies in Comics, Volume 11, Issue 2, Nov 2020, p. 387–404. Rezhym dostupu: DOI: https://doi.org/10.1386/stic_00037_1. [in English].
9. All Right. Ideji urokiv z vykorystannjam komiksiv. [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: https://allright.com/uk/blog/teacher_blog_ua/komiksi-yak-diyevij-instrument-dlya-vikladachiv-anglijskoyi-movi-na-urokah (data zvernennja: 30.10.2023). [in Ukrainian].
10. Apostolou, D., Linardatos, G. Cognitive load approach to digital comics creation: A student-centered learning case, Appl. Sci. 2023, 13(13), 7896. Rezhym dostupu: DOI: <https://doi.org/10.3390/app13137896>. [in English].
11. Dmitrenko, N., Voloshyna, O., Budas, Iu., Davydiuk, M., Oliinyk, N. (2022). Formation of Teenagers' Value Orientations through Creolized Texts. Postmodern Openings, 13(1), 47-65. Rezhym dostupu: DOI: <https://doi.org/10.18662/po/13.1/384>. [in English].
12. Hudoshnyk, O. Komiks v ukrajinskomu komunikacijnomu prostori, Communications and Communicative Technologies, 25(12), 19-24. Rezhym dostupu: <https://cct.dp.ua/index.php/journal/article/view/98>. [in Ukrainian].
13. Hudoshnyk, O. (2022). Komiks jak instrument suchasnoji naukovoji komunikaciji, Communications and Communicative Technologies, (22), 54-60. Rezhym dostupu: DOI: <https://doi.org/10.15421/292206>. [in Ukrainian].
14. Semenova, O. (2022). Udoskonalennja lingvistychnoji kompetentnosti na materialy tekstiv komiksiv. Naukovi zapysky Nacionalnogo universytetu «Ostrozjka akademija»: Serija «Filologhija», (13(81), 108–111. - Rezhym dostupu: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/3498>. [in Ukrainian].

УДК 371.2: 378

DOI: 10.31652/2786-9083-2023-2-46-56

*Albina Palamarchuk, Assistant of the English Philology Department
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
ORCID ID 0000-0003-1312-5155
albinakhomenko46@gmail.com*

*Daria Pylypyshyna, Assistant of the English Philology Department
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
ORCID ID 0000-0002-7105-9910
dashapylpyshyna@gmail.com*

INTEGRATED LEARNING OF ENGLISH LANGUAGE: DEVELOPING WRITTEN COMMUNICATION SKILLS AND CIVIC RESPONSIBILITY

The aim of this research is to investigate ways of the integration of the content line «Civic responsibility» and foreign language written communication skills development. In order to conduct the research we implemented the analysis of educational psychology literature, scientific observation, qualitative and quantitative analysis of modern English schoolbooks for high school students. Scientific novelty of the research is the integrated approach of the content line «Civic responsibility» and foreign language written communication skills development. We also suggest the stages and a sample of exercises, that could implement this approach. While conducting the research we studied the meaning of foreign language written communication and highlighted the components of competencies in writing – they are technical and language skills and the abilities of implementing linking words in a text. The role of writing in reading, oral communication, lexical and grammatical skill development is studied and the necessity of implementing writing during the assessment is highlighted. The meaning of integration while teaching subjects at school is analysed and elements of